

Kohtuasi T-241/01

Scandinavian Airlines System AB

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon

Konkurents — Kartellikokkulepe — Õhustransport — Määrus (EMÜ) nr 3975/87 —
Teavitatud kokkulepped — Teavitamise raamest väljuv kartellikokkulepe —
Turgude jagamine — Trahv — Suunised trahvide arvutamise meetodi kohta —
Rikkumise raskus — Trahvide määramata jätmise või trahvisummade vähendamise
teatis — Kergendavad asjaolud — Täielik pädevus

Esimese Astme Kohtu otsus (kolmas koda), 18. juuli 2005 . . . . . II - 2926

Kohtuotsuse kokkuvõte

1. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Komisjoni kehtestatud suunised — Komisjoni kohustus neid järgida*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; nõukogu määrus nr 3975/87, artikli 12 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)

2. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Õiguslik raamistik — Määruse nr 3975/87 artikli 12 lõige 2 — Komisjoni kaalutusõigus — Komisjoni poolt suuniste kehtestamine — Õiguspärasus
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; nõukogu määrus nr 3975/87, artikli 12 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
3. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Rikkumise laadist lähtuv hindamine
(EÜ artikli 81 lõige 1; nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2)
4. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Kohustus lugeda suuniste tähenduses „väga raskeks” üksnes geograafiliselt väga ulatuslikud rikkumised — Puudumine — Komisjoni kohustus järgida oma varasemat otsuste tegemise praktikat — Puudumine
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
5. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Kohustus määratleda asjaomane geograafiline turg — Ulatus
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 1 A)
6. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskusaste — Kohustus võtta arvesse konkreetset mõju turule — Ulatus
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
7. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Komisjoni kohustus järgida oma varasemat otsuste tegemise praktikat — Puudumine
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; nõukogu määrus nr 3975/87, artikli 12 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
8. Konkurents — Trahvid — Määramine — Vajadus ettevõtjal rikkumisest tulu saada — Puudumine — Õigusvastase kasu arvestamine trahvi arvutamisel
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)

9. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Komisjoni poolt suuniste kehtestamine, millega tehakse uuendusi tema varasema otsuste tegemise praktikaga võrreldes — Arvutusmeetodi kasutamine, mis on seotud rikkumise olemusliku raskuse ja kestusega ja mille kohandamine toimub rikkumise asjaoludest sõltuvalt — Õiguspärasus (Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
10. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Trahvi arvutamisel arvesse võetav käive — Komisjoni kaalutusõigus määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 kehtestatud piire järgides
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
11. Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Trahvi määramata jätmise või vähendamine rikkumises siüüdistatud ettevõtja koostöö eest — Käitumise, mis kergendaks komisjoni poolt rikkumise tuvastamist, vajalikkus — Pelga koostöötahte ebapiisavus
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 11 lõiked 4 ja 5, artikkel 15; nõukogu teatis 96/C 207/04)
12. Konkurents — Trahvid — Summa — Komisjoni kaalutusõigus — Esimese Astme Kohtu täielik pädevus — Asjaolud, mida ühenduse kohus võib arvesse võtta trahvisumma vähendamiseks — Ettevõtja käitumine pärast otsuse tegemist — Tähtsuse puudumine, välja arvatud täiesti eriliste asjaolude korral
(EÜ artikkel 229; nõukogu määrus nr 17, artikkel 17)

1. Määruse nr 3975/87 konkurentsieeskirjade rakendamiskorra kehtestamise kohta õhustranspordi ettevõtjate suhtes artikli 12 lõige 2, nagu ka määruse nr 17 artikli 15 lõige 2, näeb üksnes ette, et trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust. Komisjonil on selle sätte alusel trahvide kindlaksmääramisel lai kaalutusõigus eelkõige lähtuvalt tema üldisest konkurentsipoliitikast. Selles kontekstis

võttis komisjon nende trahvialaste otsuste läbipaistvuse ja erapooletuse tagamiseks 1998. aastal vastu suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta, milles täpsustatakse hierarhiliselt kõrgemalasetsevat õigust silmas pidades kriteeriumid, mida komisjon kavatab oma kaalutusõigust teostades kasutada; sellest tuleneb võimu enese-

piiramine, niivõrd kui komisjon peab järgima neid suunavaid eeskirju, mille ta on ise vastu võtnud.

saada täpsemat ettekujutust komisjoni järgitavast konkurentsipoliitikast, et tagada komisjoni trahviotsuste läbipaistvus ja erapooletus.

(vt punkt 64)

(vt punktid 70 ja 75)

2. Niivõrd kui suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta on sätestatud, et rikkumise raskusastme hindamisel tuleb arvesse võtta rikkumise enda laadi, tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta, ja asjakohase geograafilise turu suurust, mahuvad need määruse nr 3975/87 konkurentsieeskirjade rakendamiskorra kehtestamise kohta õhustranspordi ettevõtjate suhtes artikli 12 lõikega 2 kehtestatud õiguslikku raamistikku ja kohtupraktikas komisjonile antud trahvide määramise kaalutusõiguse piiridesse.

Lisaks ei saa suuniseid pidada komisjoni trahvide määramise kaalutusõiguse üle-määraseks ja ebaseaduslikuks piiramiseks, vaid neid tuleb pigem analüüsida kui vahendit, mis võimaldab ettevõtjatel

3. Kuigi arvesse tuleb võtta asjaomase geograafilise turu suurust ja rikkumise mõju turule, kui seda saab mõõta, siis on konkurentsieeskirjade rikkumiste laadi siiski oluline kriteerium rikkumise raskusastme kindlaksmääramisel.

Seega, nagu rõhutatakse suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta, on väga rasked rikkumised horisontaalsed piirangud, näiteks hinnakartellid ja turujagamiskvoodid või muud meetmed, mis ohustavad ühisturu nõuetekohast toimimist ja mis on muuseas ära toodud EÜ artikli 81 lõike 1 punktis c otseselt ühisturuga kokkusobimatuks kuulutatud kartellikokkulepete näidete hulgas. Lisaks, peale konkurentsitingimuste raske rikkumise toovad need kartellikok-

kulepped kaasa turgude isoleerimise, olles vastuolus EÜ asutamislepingu peamise eesmärgiga integreerida ühisturg, kuna nendega kohustatakse pooli järgima konkreetseid turge, mis on sageli riigipiiridega piiritletud.

luvate asjaolude nimekirjast. Lisaks ei ole komisjoni varasem otsuste tegemise praktika konkurentsiasjade trahvide õiguslikuks raamistikuks.

(vt punkt 87)

(vt punktid 84 ja 85)

4. Asjaolu, et suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutusmeetodi kohta viidatakse „väga raskete“ rikkumiste näidete all üksnes suuremat osa liikmesriike puudutavatele rikkumistele, ei saa tõlgendada nii, et üksnes sellise geograafilise ulatusega rikkumisi saab „väga rasketeks“ lugeda. Isegi kui eeldada, et enamik „väga raskeid“ rikkumisi puudutavatest otsustest või nendele kohaldatav kohtupraktika käsitleb geograafiliselt väga levinud piiranguid, siis ei ole mingit alust sedastada, et üksnes taolisi rikkumisi võib väga rasketeks pidada. Vastupidi, komisjonil on lai kaalutusõigus rikkumiste raskusastme hindamisel ja trahvisumma kindlaksmääramisel sõltuvalt mitmest asjaolust, mis ei lähtu piiravast või ammendavast arvessevõtmisele kuu-

5. Konkurentsieskirjade rikkumise raskuse hindamisel tuleb vastavalt suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta punktile 1 A arvesse võtta asjakohase geograafilise turu ulatust ja komisjon ei pea selle tarvis täpselt määratlema, millised on asjaomased turud, vaid peab üksnes hindama asjaomase turu või asjaomaste turgude geograafilise ala ulatust. Isegi rikkumise tuvastamiseks ei pea komisjon täpselt määratlema asjaomaseid turge, kuna kokkulepete eesmärgiks on selgelt konkurentsi piirata.

(vt punkt 99)

6. Vastavalt suunistele määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5

kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta peab komisjon rikkumise raskuse hindamisel selle tegelikku mõju turule arvesse võtma üksnes siis, kui seda saab mõõta. Seega, kui on tegu üldise kokkuleppega, mille eesmärgiks on kaotada võimalik konkurents, mille tegelikku mõju on oletuslikult väga raske mõõta, siis ei pea komisjon täpselt tõendama kartellikokkuleppe konkreetset mõju turule ja selle suurust määratlema, vaid võib piirduda tõenäoliste hinnangutega.

(vt punkt 122)

7. Komisjoni enda varasem otsuste tegemise praktika ei kujuta endast õiguslikku raamistikku trahvidele konkurentsivaldkonnas, kuna see määratletakse määruses nr 17 või vastava valdkonna määrustes, nagu käesolevas asjas määruses nr 3975/87 konkurentsieeskirjade rakendamiskorra kehtestamise kohta õhustranspordi ettevõtjate suhtes ning suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta. Asjaolu, et komisjon on varem leidnud, et teatavat tüüpi rikkumisi saab lugeda „rasketeks”, ei saa temalt võtta võimalust hilisemate juhtu-

mite korral neid „väga rasketeks” lugeda, kui see osutub ühenduse konkurentsipoliitika rakendamise tagamisel vajalikuks.

(vt punkt 132)

8. Asjaolu, et ettevõtja ei saanud konkurentsieeskirjade rikkumisest mingit tulu, ei ole takistuseks sellele, et talle määrataks trahv, sest vastasel juhul kaotaks trahv oma hoiatava laadi. Sellest tuleneb, et komisjonil ei ole kohustust trahvisumma kindlaksmääramisel tõendada, et rikkumine tõi puudutatud ettevõtjatele ebaseaduslikku tulu, ega vajaduse korral arvestada, et asjaomasest rikkumisest ei tekkinud kasu.

Sellega seoses, kuigi suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta üldisi märkusi sisaldav punkti 5 alapunkt b näeb ette, et sõltuvalt asjaoludest tuleb pärast arvutuste tegemist arvesse võtta selliseid objektiivseid tegureid nagu näiteks majanduskeskkonna eripära, rikkujate saadud majanduslik või rahaline kasu ning trahvisummasid tuleks vastavalt kohandada, ei tähenda sellised juhised siiski, et komisjon oleks endale seadnud kohustuse igas olukorras trah-

visumma kindlaksmääramiseks tõendada tuvastatud rikkumisega seotud rahalist kasu. Need juhised väljendavad üksnes tema tahet võtta seda asjaolu rohkem arvesse ja kasutada seda kui trahvisummade arvutamise alust, niivõrd kui seda on võimalik kasvõi umbkaudselt hinnata.

suunistes erineva kategooria rikkumistele („kerged”, „rasked” ja „väga rasked”) sätestatud summade piires trahvi kohandada.

(vt punkt 160)

(vt punktid 146 ja 147)

9. Suunistega määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta kehtestati trahvide arvutamiseks uus lähenemine. Kui varem lähtus komisjoni trahvisumma arvutamise praktika asjaomaste ettevõtjate käibest, siis suunistes põhinevad enam põhisumma põhimõttel ning sellest ajast alates määratakse lähtesumma kindlaks absoluutsummana, sõltuvalt rikkumise olemuslikust raskusastmest, suurendades seda kestusest lähtuvalt ja lõpuks kohandades vastavalt raskendavatele või kergendavatele asjaoludele. Kohtupraktika on otseselt kinnitanud seda meetodit, mis arvestab käibega üksnes kui teisejärgulise teguriga, et

10. Konkurentsiasjades trahvisummade kindlaksmääramisel käsitleb ainus määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sisalduv viide käibele ülempiiri, mida trahvisumma ei või ületada, ja sellest ülempiirist võib saada aru nii, et see sõltub kogukäibest. Selle ülempiiri ulatuses võib komisjon põhimõtteliselt määrata trahvi lähtuvalt tema valitud käibest, võttes aluseks geograafilise ala ja asjaomased tooted. Lisaks, kuigi suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ESTÜ] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta ei ole sätestatud, et trahv tuleb arvutada asjaomase käibe alusel, ei ole suunistega vastuolus see, kui sellist käivet võetakse arvesse, tingimusel et komisjon ei oleks valikul teinud ilmset kaalutusviga.

Sellest tuleneb, et trahvisumma kindlaksmääramisel on komisjonil õigus võtta arvesse tema valitud käivet, niivõrd kui see ei näi juhtumi asjaolusid arvestades olevat ebamõistlik. Samuti ei ole komisjonil kohustust trahvisummade kindlaksmääramise ajal tagada olukorras, kus trahvid määratakse mitmele samas rikkumises osalenud ettevõtjale, et trahvide lõplikud summad väljendaksid kõiki ettevõtjate kogukäivete vahelisi erinevusi.

Sellest tuleneb, et üksnes tahe teha koostööd komisjonis toimivas konkurentsieskirjade kohaldamise haldusmenetluses ei ole asjakohane.

Samuti on trahvi vähendamine haldusmenetluse käigus toimunud koostöö alusel õigustatud üksnes siis, kui ettevõtja käitumine võimaldas komisjonil kergemini rikkumise olemasolu tuvastada ja vajaduse korral see rikkumine lõpetada.

(vt punktid 165 ja 166)

Lõpuks ei õigusta trahvisumma vähendamist selline koostöö, mis tuleneb üksnes määruse nr 17 artikli 11 lõigete 4 ja 5 või analoogsete konkreetse ainevaldkonna määruste sätete alusel ettevõtjatele pandud kohustustest.

11. Trahvide määramatajätmist või vähendamist kartellide puhul käsitleva teatise D jao lõike 2 esimeses taandes on ette nähtud trahvi vähendamine üksnes ettevõtjale, kes „esitab komisjonile informatsiooni, dokumente või teisi tõendeid, mis aitavad toimunud rikkumise olemasolu kinnitada”, mitte aga ettevõtjale, kellel on üksnes tahe koostööd teha või kes piirdub komisjoniga koostöö tegemisega.

(vt punktid 212, 213 ja 218)

12. Kui ühenduse kohus ka saaks EÜ artikli 229 järgse täieliku pädevuse raames trahvi vähendada käitumise alusel seda määranud otsuse vastuvõtmise järel, siis saaks seda teha üksnes väga suure ettevaatusega ja väga eripärase olukorras. Selline praktika näiks tegelikult olevat kui kutse toime panna rikkumisi;

spekuleerides trahvisumma võimaliku vähendamisega selle alusel, et ettevõtja pärast otsuse vastuvõtmist oma käitumist muudab.

(vt punktid 226 ja 228)